

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

גליון ”תולדות” - (גליון 6 שנת תשע”ג, ג כסלו תשע”ג, 17/11/2012)

ב”ה

”נקודה טובה” לפרשת ”תולדות”

בסוד ה”בכורה” והברכה, או על ”איש הרגע”, מול ”איש הנצח”

פרשתנו מתחילה בנישואיו של יצחק אבינו לרבקה ובלידתם של התאומים עשיו ויעקב, אחרי תקופה ארוכה של עקרות. שנות העקרות עברו על יצחק ורבקה בתפילות ובתחנונים להי' יתברך שיפקוד אותם בפרי בטן ואכן, הם זכו ונפקדו.

סיפורם של עשיו ויעקב יכול לכאורה למלא פרקים רבים של ”טלנובלה”: מתח ושנאה, המאבק על הבכורה ו”גניבת” הברכות, ניסיון חיסול, מרדף ועוד ועוד.

במאמר זה, ברצוני לעסוק בנושא הבכורה.

יעקב פונה לאחיו ומציע לקנות ממנו את בכורתו. ”וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו (לעשיו) מַכְרָה (תמכור לי) כִּיֹּם (עכשיו) אֶת בְּכֹרְתְךָ לִי” (בראשית כה, לא). את השאלה מהי הבכורה ומה משמעותה, ניחח לרגע.

תשובתו של עשיו הנה מפתיעה מאד: **קח את זה בחינם**, אפילו ללא תמורה: ”וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הֲנִי אֶנְכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת (חיי כצייד הינם רבי סיכונים...) וְלָמָּה זֶה לִי בְּכֹרְהָ” (שם, לב). ”... וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה” (שם, לד).

יעקב נותן לעשיו לאכול ”לֶחֶם וְנֵזִיד עֲדָשִׁים” (שם, לד) ובתמורה לכך, מוכר עשיו את בכורתו ליעקב תמורת... ”נֵזִיד עֲדָשִׁים”... (כן, זה המקור לביטוי הידוע...).

בעברית המודרנית, **המילה ”בכורה”** מבטאת ראשוניות ויתרון, עדיפות קדימות וזכות ראשונים. וגם, ניסיון דרגה בכירה וותק רב שנים.

אולם, מהי ה”בכורה” כאן? מדוע היא כל כך חשובה ליעקב ומדוע עשיו כה בז לה?! האם מדובר בנכסים או שמא בכבוד?!

הבכורה בפרשתנו מבטאת לא ממון ולא שררה, אלא תפקיד וייעוד.

- הבכור יהיה זה שימשיך את דרכו הרוחנית של אברהם בעולם – הפצת האמונה בה’.
- הבכור ימשיך את קיום הברית של ה’ עם אברהם וזרעו ויזכה גם לירושת הארץ.
- הבכורות הם אלה העתידים לעבוד את עבודת הקודש במקדש, לעתיד לבוא (זכות אותה איבדו מאוחר יותר, בחטא העגל).

בין אישיותם של יעקב ועשיו מפרידה תהום. **עשיו הוא האיש של הרגע**, של ”כאן ועכשיו”. של תאוות, וסיפוקים. של אתגרים ושל ”אקסטרים”. הוא חי את ”הרגע” ואת הנאות העולם, תוך סיכון חייו. בבחינת ”אכול ושתה, כי מחר נמות”...

ויעידו על כך דבריו הגסים ושפתו הבוטה. כאשר הוא חוזר מן השדה והוא עייף, הוא מבקש שיעקב יתן לו לאכול מן התבשיל (נזיד) שבישל. אולם שפתו ולשונו - גסה ותובענית: ”וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הֲלֹעִיטְנִי נָא מִן הָאֲדָמִים הָאֲדָמִים הִזֶּה כִּי עָנַף אֲנִי...” (שם ל). ”הֲלֹעִיטְנִי” - תאביס ותפטם אותי (כמו שמאכילים בהמה...). תשפוך לי את הנזיד ה”אדום” הזה לפה, צועק עשיו ופותח את פיו...

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

מול עשיו "איש השדה", הצייד והלוחם, ניצב יעקב ה"חולם" - "איש הנצח". הוא לא חי בשביל הרגע, אלא בשביל העתיד ובשביל הנצח. הוא חי בשביל הברית עם ה' ובשביל הייעוד. והוא מוכן לשלם היום, עבור ה"מחר". גם אם המחר הנו רחוק מאד (עבודת ה' במקדש, שיבנה רק בעוד מאות רבות של שנים)...

בנושא התשלום, יש המפרשים ש"האדום האדום הזה" כלל לא רק את נזיד העדשים האדום, אלא גם תשלום במזומן בערמה של מטבעות זהב (זהובים) יקרים שצבעם היה אדמדם (לקח טוב).

את הדי תפיסתו של עשיו - "איש הרגע", תפיסה של "אכול ושתה", של הנאה ללא חשבון כאן ועכשיו, ניתן לשמוע ב"שיר השוק" של נעמי שמר (מילים ולחן):

...על כן שתה ואכול ושמח בין

היום צעיר אתה מחר תזקין

כן רק היום בזול ומחתיים

על הסכין, על הסכין (האבטיח על הסכין)...

לעומת זאת, את תפיסת העולם של יעקב החולם - "איש הנצח", ניתן לשמוע בשיר על "מדף החלומות". שירה של עינת הולנדר (לחן: יוני רועה), המספר על ילד האוסף את חלומותיו ומחכה ליום בו הוא יוכל להגשים אותם.

אני אוסף אותם שנים ושם בצד

לכל אחד מהם יש אופי מיוחד

הם מחכים לי עד אשר יבוא היום

להגשים חלום אחר חלום

הם חלק ממני, אני חלק מהם

אני פשוט אדם חולם...

כל יום אני מציץ במדף החלומות

מוודא שהם עוד שם, נותן להם שמות

היום אני מגיע אליהם בלי בעיות

פעם נגעת רק בקצות האצבעות...

חלומו של יעקב אבינו היה, ללכת בדרכי אבותיו ולהמשיך את דרכו של אברהם.

אולם, את התפקידים ואת הברכות, מחלק אבי המשפחה - יצחק.

מתברר, כי יצחק התכוון מלכתחילה למנות את יעקב את כממשיך דרכו הרוחנית של אברהם אבינו ובצידה גם את ירושת הארץ, ככתוב בסוף פרשתנו:

"וַיִּתֵּן לְךָ אֶת בְּרִכַּת אֲבֹתָיִךְ לְךָ וּלְזָרְעֶךָ אֶתְךָ לְרִשְׁתָּךְ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיךְ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם" (בראשית כח, ד).

אולם, בנושא ה"ברכות" היתה מחלוקת בין רבקה ליצחק.

יצחק סבר, שתפקידו הרוחני של יעקב מחייב ניתוק מחיי המעשה. ולכן ראה בחזונו את יעקב חי בארץ ישראל, אך משועבד לעשיו, כשזה דואג לצרכיו הגשמיים. ולכן דווקא עשיו צריך לקבל את הברכה: "יַעֲבֹדֶנְךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֲמִים" (שם כז, כט וביספורנו).

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

אולם רבקה לא הסכימה עם יצחק וחשבה שיעקב זקוק (במסגרת תפקידו וייעודו) גם לעצמאות לאומית וגם לשפע גשמי. לכן, היא הפעילה את סמכותה כנביאה ו”הכריחה” את יעקב בניגוד לרצונו, ללכת ו”לקחת” ב”עורמה” את הברכה הראויה לו מתוקף תפקידו. ככתוב: “וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקִלִּי לֵאמֹר אֲנִי מְצַוָּה אֶתְךָ” (שם, ח).

בדיעבד, ברגע שיצחק מגלה את ה”עוקץ” של רבקה ויעקב, הוא לא מקלל ח”ו את יעקב ואף לא את רבקה, או מבטל את הברכה, אלא מסכים לדעתה של רבקה ואומר מיד, שהברכות נתונות ליעקב: “גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה” (שם, לג).

המשך קורות חייו של יעקב והמאבק עם עשיו, כתובים בפרשיות הבאות. אולם המתח והמאבק ממשיך בדורות הבאים וזה כבר מופיע בספרי ההיסטוריה...

נסיים את המאמר בשירו של אביהו מדינה (מילים ולחן) על “יעקב התמים”, שהפך ל”גור אריה”, במסגרת תפקידו...

ברח לו יעקב מפני עשיו
אל דודו לבן נשא רגליו
רעה שם בהרים כבשים ואיילים
כי הוא איש תמים, יושב אוהלים.

אל תירא ישראל, אל תירא
כי גור אריה הלא אתה
ואריה אם ישאג - מי לא ירא
מי לא יירא.

...אך מה זה קרה לבחיר האל
ואז חידש ימיו כקדם בישראל
ואיך שלף חרבו ובשם האלוהים
היכה עמים רבים, זה התמים, זה התמים.

רבקה ידעה שכדי שיעקב יצליח לשאת את דבר ה' לאנושות, אסור לו להיות משועבד. יעקב חייב להיות “גור אריה”, חופשי ועצמאי, בבחינת “עם חופשי בארצו” (מתוך הימנון “התקווה”) ולא ח”ו, עם המשועבד לאחרים...

פּרַכְת שֵׁמֶת לֵיפֶה

מֵשֶׁה רוֹט

מייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון+תפוצה “נקודה טובה”: http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש,

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ”ל,

אהבת? הפך בין חבריך